

Список використаних джерел:

1. Корнус А.О., Удовиченко І.В., Леонтьєва Г.Г., Удовиченко В.В., Корнус О.Г. Географія Сумської області: природа, населення, господарство. – Суми: ФОП Наталуха А.С., 2010. 184 с.: іл.
2. Барановський М.О., Барановська О.В. Спроможність громад: порівняльний аналіз Сумської та Чернігівської областей / <https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/12851/2022.pdf>
3. Загальна інформація про Сумську область / <https://sorada.gov.ua/pro-sumsku-oblast/3266-zagalna-informatsija-pro-sumsku-oblast.html>
4. Розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації https://sm.gov.ua/images/docs/dostup/522_20.pdf

ПРОБЛЕМИ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ

Матвеев О.М.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Природні умови країни дозволяють розвивати практично всі види туризму і відпочинку, проте степова зона є менш туристично освоєною, особливо північно-східні регіони країни, до яких відноситься і Сумська область. Проте ці території також мають туристичний потенціал, тому вважаємо що проблематика розвитку туристсько-рекреаційного комплексу потребує оновлення та перегляду можливостей саме в цих регіонах.

Якщо розглядати систему туристсько-рекреаційного комплексу, то вона поєднує в собі економічні відносини та інститути, що визначають загальний вигляд, характер функціонування, взаємодію об'єктів господарювання, які забезпечують виробництво і реалізацію туристсько-рекреаційних послуг [1, 5].

Туристсько-рекреаційний комплекс має структуру, що поєднує у собі кілька підсистем, і, звичайно, їх кількісні та якісні показники в різних регіонах країни відрізняються. Першою підсистемою, що включає основні елементи туристсько-рекреаційного комплексу є культурне та природне середовище включно із туристичними та рекреаційними об'єктами та їх структура. Не менш важливим є такий допоміжний елемент як транспортна інфраструктура, системи розміщення, система громадського харчування, а також комплекс розваг та можливості торгівлі, включно із сувенірною продукцією. Окремо варто виділити і організаційну складову: система управління готельно-ресторанного комплексу, інформаційне забезпечення, реклама і просування бренду України в галузі туризму [3]. Також важливим компонентом є підсистема попит-пропозиція на туристичні та рекреаційні послуги загалом, що

забезпечується роботою туристичних агенції та туроператорів, наявністю та фінансовою спроможністю туристів, екскурсантів тощо.

Щодо узагальненого рекреаційного районування, Україна умовно розділена на два райони – степовий і гірський, що спеціалізуються на різних видах туризму, проте обидва райони мають схожі загальні проблеми розвитку [4]. По-перше, це досить високий ступінь зносу основних фондів, необхідність залучення інвестицій та подальша модернізація. Хоча останні роки вказують на тенденцію активного залучення інвестицій саме у гірські регіони, що пояснюється військовими реаліями в Україні, забороною виїзду за кордон частини чоловічого населення, і як наслідок – підвищення попиту на відпочинок та туризм в межах країни.

Сезонність коливання попиту має різну міру виразу у приморських регіонах (виключно теплий сезон), на гірськолижних курортах (виключно холодний сезон). Щодо степових регіонів то погодний фактор та сезонність, звісно, впливають на туристсько-рекреаційні послуги.

Окрім того, системи статистичного обліку в туристсько-рекреаційній сфері є неідеальною, що не дозволяє адекватно відобразити внесок галузі в розвиток економіки туристичного регіону [2]. Звичайно ж тінювий туристичний бізнес взагалі не обліковується та не оподатковується. Також, не зважаючи на значну кількість освітніх пропозицій, є гострою проблема підготовки професійних кадрів для індустрії туризму.

Збільшення туристичних потоків, що посилює навантаження на екосистеми регіонів, спостерігається із поступовим зростанням антропогенного навантаження на навколишнє природне середовище, відповідно збільшується споживання води та електроенергії, загострюється проблема видалення і переробки відходів, поглиблюється і проблема очищення стічних вод.

З 2014 року туристсько-рекреаційний комплекс країни має нові виклики, що виражені у негативному іміджі регіонів, близьких до зон збройних конфліктів та окуповані території, що не можуть бути використані з метою туризму та рекреації, як то Кримський півострів [6-7].

Для нейтралізації негативних факторів розвитку туристсько-рекреаційний комплекс України має можливості створення умов для залучення зовнішніх інвестицій, виведення доходів турбізнесу з тіні, модернізацію та розвиток матеріально-технічної бази галузі до рівня європейських стандартів, використання альтернативних джерел енергії, що здешевлюватиме послуги, туристичне просвітництво населення. Сильними сторонами туристсько-рекреаційної системи країни є можливості екотуризму, із поглибленням уваги до проблем навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів.

Саме описані проблеми та обмеження, що існують на території нашої країни, не зважаючи на досить гарний потенціал не дозволяють туристсько-рекреаційному комплексу України потужно впливати на розвиток економіки й забезпечити ефект розвитку для суміжних галузей.

Список використаних джерел:

1. Горин Г. Систематизація методологічних підходів до визначення сутності поняття «рекреаційно-туристичний потенціал регіону». Регіональна економіка. 2014. No 2. С. 187-199.
2. Коркуна О. Методичні засади оцінювання потенціалу розвитку туристично-рекреаційної сфери в економіці регіонів. Науковий вісник Мукачівського державного університету. 2020. Випуск 1 (13). С. 152-158.
3. Кривень О., Назаркевич І. Рекреаційно-туристичні кластери як ефективний інструмент реалізації державної політики у рекреаційній сфері. Науковий вісник НЛТУ України. 2019, т. 29, No 4. С. 57–61.
4. Шпак Л.О. Аналіз зовнішнього середовища та структури туристично-рекреаційного комплексу України. URL: <https://share.google/JsgivpgE3sNlpl4He> (Дата звернення: 22.09.2025)
5. Теоретичні основи рекреаційної географії : навчальний посібник / С.І. Сюткін, А.О. Корнус, О.Г. Корнус, О.С. Данильченко, О.М. Король; за загальною редакцією С.І. Сюткіна. Суми : ТОВ «Видавничо-поліграфічне підприємство «Фабрика друку», 2022. 72 с.
6. Пацюк В. С., Корнус О. Г., Корнус А. О., Казаков В. Л. Вплив подієвих заходів на туристичну сферу (кейс всесвітніх виставок ЕКСПО). Acta Academiae Beregsasiensis: Geographica et Recreatio. № 4, 2024. С. 62-70. <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2024-4-6>
7. Пацюк В.С., Корнус О.Г., Корнус А.О., Казаков В.Л. Теоретико-географічні засади і прогноз розвитку туристичних дестинацій прифронтових територій України. Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки. 2025. Вип. 1, С. 71-77. doi: <https://doi.org/10.32782/naturalspu/2025.2.14>

**НАУКОВО-ДИДАКТИЧНІ СТЕНДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТІ**

Мордовець Д.О., Луценко С.В.

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

У сучасних умовах підвищується увага до якості природничої освіти, зокрема до пошуку методів, які дозволяють проводити дисциплінарні зв'язки і формувати в учнів цілісне уявлення про навколишній світ. Одним із ефективних методичних засобів виступають науково-дидактичні стенди. Вони забезпечують наочність, структурують навчальний матеріал та сприяють інтеграції географічних, біологічних, екологічних і краєзнавчих знань.